

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Naplás-tó és környéke

Utoljára módosítva: 2013-10-15 07:27:59

Megye: Budapest

Községhatár: Budapest, XVI. ker.

A terület kiterjedése: 149.7194 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1997

GPS koordináták: 47.50944, 19.24636

Felmérést végző személy(ek) neve: Bajor Zoltán

E-mail címe(k): bajor.zoltan@mme.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A terület Budapest XVI. kerületének külső részén található, a Cinkotai út és a közigazgatási határ között, a Naplás út északi és déli oldalán. A védett élőhely közelében tömegközlekedési eszközök nem járnak. Néhány km-es sétával a Gödöllői HÉV vonalától, vagy az Örs Vezér tér és Cinkota között közlekedő 45-ös autóbusszal a Szilas-patak mentén közelíthető meg a legkönnyebben. A Cinkotai-kiserdő felől a 176E jelzésű autóbusz is érinti a területet, amely az Örs Vezér terét és Rákoscsaba-Újtelepet köti össze.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.): A XVI. kerületben, Cinkotán található élőhely, kiterjedését tekintve Budapesten a legnagyobb helyi jelentőségű védett terület. A legfeltűnőbb eleme a hetvenes évek közepe táján létesített árvízvédelmi tároló, melyet a Szilas-patak mesterséges felduzzasztásával létesítettek. Nagysága tizenhat hektár, ezzel Budapest egyik legnagyobb állóvize. A természet sokáig zavartalanul vette birtokba, de sajnos 1985-ben leaszfaltozták a tó mellett vezető Naplás utat, majd 1990-ben a MOHOSZ vette birtokba a tavat. Ezáltal hatalmasra nőtt a gépjárműforgalom és megindult a csónakos horgászat, mely által a terület sokat veszített értékeiből. A patak és ártere a védett területen belül több kilométer hosszú, zavarásnak már kevésbé kitett, ugyanis a laikus szemnek rendezetlennek tűnő rész nem vonzza ide az embereket, pedig a sok kúszónövény, öreg fűzfa (*Salix* sp.) és bokros vegetáció trópusi képet idéz. A tó déli része feletti nagyméretű, körülbelül negyven éves telepített erdő zömmel fehér akácból (*Robinia pseudoacacia*), fenyőből (*Pinus* sp.) és tölgyből (*Quercus* sp.) áll (mai nevén Cinkotai-kiserdő). Ezt a mozaikszerű változatos élőhelyegyüttest kertvárosok és mezőgazdasági területek veszik körül, melyek további izgalmas élőhelyeket teremtenek főként a madarak számára. A terület a Duna pleisztocén idején lerakott hordalékkúpjának ötödik teraszán található. Ebbe vágódott bele a pleisztocén végén a kis méretű Szilas-patak, mely a Rákos-patak után a második legnagyobb fővárosi kisvízfolyás. A tó és környezete botanikailag régebben igen értékes volt, mivel a Szilas-patak a vízrendezések előtt rendszeresen elöntötte környezetét, ezáltal hatalmas területű lápréteket alakított ki maga körül. Ebből napjainkra csak kisméretű maradványok találhatóak a tó alatt. Degradálódása ellenére jelenleg több mint négyszáz növényfaj ismert a területről! Állatvilágára igen nagy fajgazdagság jellemző. A tó mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományával kapcsolatban a Fővárosi Állat- és Növénykert, a Fővárosi Önkormányzat és a WWF több évvel ezelőtt közös programot indított. A terület legfőbb értéke a Budapesten egyedülálló gazdagságú madárvilága. Több mint kétszáz madárfaj jelenlétét mutatták ki eddig a szakemberek, melyben igen nagy a védett és fokozottan védett fajok aránya. A Naplás-tó élővilágát legjobban a csónakos horgászat zavarja, ugyanis rendszeresen nem tartják be a helyi természetvédelmi rendeletben rögzített előírást, miszerint a patak sodorvonalától északra, a nádas közelében nem szabad csónakkal tartózkodni. Hétfévenként ezen kívül a parton akár több száz horgász is összegyűlhet. Ilyenkor az erdőben is nagyon sok ember fordul meg naponta. Telente, amikor a tó befagy, rengeteg korcsolyázó jelenik meg itt, pedig a tó jege veszélyes ehhez a sporthoz, melyet tiltótábla is jelez a területen. Ez a nagymértékű zavarás igen hátrányosan hat a terület állatvilágára. Ezen kívül a tó mellett húzóódó, nagy forgalmú műút zaj- és porterhelése is igen káros. A védett részen kívül – a Cinkotai-kiserdőtől DK-re – egy felhagyott homokbánya környékén pedig nagy területű sittlerakó üzemel. A szemetelés sajnos magán a védett élőhelyen is jelentősnek mondható. A lápréti társulásokat a fenntartó Főkert Nonprofit Zrt. szerencsére rendszeresen kaszálja, mely elősegíti fennmaradásukat. A védett növényfajok a patak menti sétaútról a laikusok számára nem tűnnek fel, ezért taposás, virágszedés nem jellemző a területen. A környékbeli mezőgazdasági területek alacsony szintű igénybevétele miatt e területek jelenléte inkább hasznos, mint káros. Táplálkozóterületként főleg télen az itt telelő ragadozóknak és magevő madaraknak igen fontos élőhelyeket biztosítanak. Lakott területek a védett részekről mintegy 500 méterre fekszenek, de a keleti oldal még ennél is messzebb esik a házaktól.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

50 % Erdő

20 % Gyep

15 % Cserjés

10 % Vizes terület

5 % Egyéb

Sétautak, pihenőrétek szalonnasütőhelyekkel az erdőben, kiépített gátak.

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):
BA, D1, D2, D34, D5, J4, J5, RA, RB, RC, RD, OC

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás, Erdészeti tevékenység

Egyéb típus: horgászat, korcsolyázás, lovaglás, kirándulás

Jellemzőik, intenzitás: A horgászat tavasztól ősziig, míg a korcsolyázás a tó befagyását követően vonz nagyszámú látogatót a területre. A lovaglás intenzitása nem jelentős, míg a kirándulás főként tavasszal és ősszel, hétvégéken számottevő.

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen

Felmérés, Őrzés, Bemutatás, Kaszálás,

Egyéb típus: A területen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportja (MME) 20 darabos madárodútelepet létesített néhány évvel ezelőtt. A XVI. kerületi Önkormányzat a Rákosmenti Mezei Őrszolgálat segítségével és az MME szakmai iránymutatásai mellett 54 táblából álló tanösvényhálózatot létesített a védett területen 2012-ben.

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Sok

Selyemkóró: Kevés

Parlagfű: Kevés

Magas/kanadai aranyvessző: Kevés

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Nincs

Bálványfa ("ecetfa"): Nincs

Keskenylevelű ezüstfa: Nincs

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg): amerikai őszirózsa faj(ok) (Aster sp.): sok (Főként a tótól nyugatra található ún. Alsó-láprét Simongát utcai oldalán.), vadszőlő faj (Parthenocissus sp.): kevés (Főként a tótól keletre, a Szilas-patak mentén), vöröstölgy (Quercus rubra): sok (Erdőtelepítésben a Cinkotai-kiserdő területén), feketefenyő (Pinus nigra): kevés (Erdőtelepítésben a Cinkotai-kiserdő területén)

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Nem

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

A Szilas-patakon keresztül a patak árterével áll kapcsolatban.

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Nem

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? -

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 7

Állapotuk: kielégítő

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

Nincs

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

szibériai nőszirm (Iris sibirica): kb. 300 polikormon (Nagyjából 2000 virágzó szál.)

Jávorka-fényperje (Koeleria javorkae): kb. 50 tő struccpáfrány (Matteuccia struthiopteris): kb.

30 tő (Magyarország két ismert síkvidéki struccharaszt élőhelye közül ez az egyik.) réti iszalag

(Clematis integrifolia): kb. 200 tő konkoly (Agrostemma githago): 20-200 tő (A terület

szántóföldekkel határos szegélyén gabonavetés idején látható nagyobb számban.) lápi sás (Carex

davalliana): kb. 50 tő a Simongát utcától nyugatra eső lápos kaszálóréten egyvirágú csetkása

(Eleocharis uniglumis): kb. 30 tő (Jelenléte megerősítésre szorul.) mocsári lednek (Lathyrus

palustris): kb. 30 tő (Jelenléte megerősítésre szorul.) selymes boglárka (Ranunculus illyricus):

kb. 30 tő (Cinkotai-kiserdőben) fehér zászpa (Veratrum album): 1 tő (Alsó-lápréten)

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

bőrfutrinka (*Carabus coriaceus*): szórványos mezei futrinka (*Carabus granulatus*): szórványos kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipedus*): ritka farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*): szórványos fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*): gyakori kardoslepke (*Iphiclides podalirius*): gyakori Atalanta-lepke (*Vanessa atalanta*): gyakori pettyes götte (*Lissotriton vulgaris*): ritka barna varangy (*Bufo bufo*): ritka zöld varangy (*Bufo viridis*): ritka barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*): ritka erdei béka (*Rana dalmatina*): szórványos gyepi béka (*Rana temporaria*): ritka kecskébéka komplex (*Pelophylax* spp.): gyakori zöld levelibéka (*Hyla arborea*): gyakori fürge gyík (*Lacerta agilis*): gyakori zöld gyík (*Lacerta viridis*): szórványos vízisikló (*Natrix natrix*): szórványos mocsári teknős (*Emys orbicularis*): gyakori Madarak esetében elsősorban a jelentősebb költőfajok kerültek felsorolásra: törpegém (*Ixobrychus minutus*): vonuló, évente rendszeresen költ 1-2 pár (A faj Budapesten csak a Soroksári-Duna csepeli szakaszán fészkel még rendszeresen.) szürke gém (*Ardea cinerea*): állandó, évente rendszeresen költ 1 pár búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*): nem fészkel, de rendszeresen megjelenik a tavon, főleg vonulási időszakban tőkés réce (*Anas platyrhynchos*): állandó, évente rendszeresen költ 10-15 pár cigányréce (*Aythya nyroca*): nem fészkel, de szórványos átvonuló tavasszal és ősszel egerészölyv (*Buteo buteo*): állandó, évente rendszeresen költ 2-3 pár héja (*Accipiter gentilis*): állandó, évente rendszeresen költ 1 pár a Cinkotai-kiserdőben karvaly (*Accipiter nisus*): állandó, évente rendszeresen költ 1-2 pár barna rétihéja (*Circus aeruginosus*): nem fészkel, de a kaszálók felett rendszeresen megfigyelhető tavasztól ősziig vörös vércse (*Falco tinnunculus*): nem fészkel, de a kaszálók felett rendszeresen megfigyelhető egész évben kabasólyom (*Falco subbuteo*): fészkelése nem bizonyított, de a kaszálók felett rendszeresen megfigyelhető tavasztól ősziig vízityúk (*Gallinula chloropus*): fészkelése nem bizonyított, de viszonylag rendszeresen megfigyelhető a tavon szárcsa (*Fulica atra*): fészkelése nem bizonyított, de tavasszal és ősszel rendszeresen megfigyelhető a tavon guvat (*Rallus aquaticus*): állandó, évente rendszeresen költ 1-2 pár bíbic (*Vanellus vanellus*): a védett területen nem fészkel, de a Somkút és a Simongát utca közötti nem védett kaszálókön évente rendszeresen költ 2-3 pár. Gyakori tavaszi átvonuló. vadgerle (*Streptopelia turtur*): vonuló, évente rendszeresen költ 4-5 pár kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*): állandó, évente rendszeresen költ 1-2 pár nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*): állandó, évente rendszeresen költ 10-15 pár zöld küllő (*Picus viridis*): állandó, évente rendszeresen költ 5-6 pár fekete harkály (*Dryocopus martius*): állandó, évente rendszeresen költ 1-2 pár füsti fecske (*Hirundo rustica*): nem fészkel, de a tó felett nagy számban megfigyelhető tavasztól ősziig molnárfecske (*Delichon urbica*): nem fészkel, de a tó felett rendszeresen megfigyelhető tavasztól ősziig partifecske (*Riparia riparia*): nem fészkel, de a tó felett nagy számban megfigyelhető tavasztól ősziig nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*): vonuló, évente rendszeresen költ 3-4 pár réti tücsökmadár (*Locustella naevia*): vonuló, évente rendszeresen költ 1-2 pár berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*): vonuló, évente rendszeresen költ 1-3 pár nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*): vonuló, évente rendszeresen költ 2-3 pár foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*): vonuló, évente rendszeresen költ 4-5 pár cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*): vonuló, évente rendszeresen költ 1-2 pár énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*): vonuló, évente rendszeresen költ 8-10 pár fekete

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

rigó (*Turdus merula*): vonuló, évente rendszeresen költ 20-30 pár énekes rigó (*Turdus philomelos*): vonuló, évente rendszeresen költ 15-20 pár fülemüle (*Luscinia megarhynchos*): vonuló, évente rendszeresen költ 10-20 pár vörösbegy (*Erithacus rubecula*): vonuló, évente rendszeresen költ 15-20 pár cigánycsuk (*Saxicola torquatus*): vonuló, évente rendszeresen költ 3-4 pár barátposzáta (*Sylvia atricapilla*): vonuló, évente rendszeresen költ 20-30 pár kisposzáta (*Sylvia curruca*): vonuló, évente rendszeresen költ 3-4 pár mezei poszáta (*Sylvia communis*): vonuló, évente rendszeresen költ 3-4 pár kerti poszáta (*Sylvia borin*): vonuló, évente rendszeresen költ 1-2 pár csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*): vonuló, évente rendszeresen költ 15-20 pár fitisz füzike (*Phylloscopus trochilus*): vonuló, évente rendszeresen költ 2-5 pár a Cinkotai-kiserdőben széncinege (*Parus major*): állandó, évente rendszeresen költ 30-40 pár kék cinege (*Parus caeruleus*): állandó, évente rendszeresen költ 10-15 pár barátcinege (*Parus palustris*): állandó, évente rendszeresen költ 2-3 pár csuszka (*Sitta europaea*): állandó, évente rendszeresen költ 10-20 pár rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*): állandó, évente rendszeresen költ 2-3 pár tövisszúró gébics (*Lanius collurio*): vonuló, évente rendszeresen költ 4-5 pár sárgarigó (*Oriolus oriolus*): vonuló, évente rendszeresen költ 8-10 pár holló (*Corvus corax*): állandó, évente rendszeresen költ 1 pár erdei pinty (*Fringilla coelebs*): állandó, évente rendszeresen költ 15-20 pár csicsörke (*Serinus serinus*): vonuló, évente rendszeresen költ 4-5 pár tengelic (*Carduelis carduelis*): állandó, évente rendszeresen költ 15-20 pár zöldike (*Carduelis chloris*): állandó, évente rendszeresen költ 10-15 pár nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*): állandó, évente rendszeresen költ 2-3 pár mogyorós pele (*Musccardinus avellanarius*): szórványos a Szilas-patak mentén (Jelenlétére a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportja által telepített odútelep segítségével derült fény.) menyét (*Mustela nivalis*): ritka hermelin (*Mustela erminea*): ritka

5. Egyéb észrevétel

165,7 hektár (1 656 866 m²); 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet alapján. A védett területtől nyugatra a Somkút utcáig – a Szilas-patak két oldalán – további védelemre érdemes, nedves kaszálók húzódnak igen értékes élővilággal, melyek törvényes természetvédelmi oltalma igen fontos lenne. A tó mocsári teknős állományát nagyszámú tájidegen teknősfaj – főleg vörös- és sárgafülű ékszerteknős – veszélyezteti, melyek kifogása és eltávolítása a terület egyik legfontosabb megoldandó természetvédelmi problémája.